

Ali je v današnjem času še mogoče ohranjati ljudsko glasbo med mladimi?

Jana Wetz, učiteljica glasbene umetnosti, JZ OŠ Marjana Nemca Radeče

V članku se ukvarjam z vprašanjem, kako ohranjati tradicijo, ki se v času instantnih zadovoljitev potreb po informativnosti, vznemirjenosti in priljubljenosti mogoče zdi okorela in pusta. Dotaknem se izzivov, s katerimi se srečujem kot učiteljica glasbene umetnosti v osnovni šoli, in poudarim svojo odgovornost, pa tudi priložnost, da mlade navdušim za ljudsko pesem. Podrobno razložim, zakaj in kako sem vzpostavila sistem osebne pesmarice, ki jo učenec sestavlja od četrtega do devetega razreda. Na koncu predstavim svoja opažanja ob dokončanju prvih pesmaric, v katerih ugotovim, da je projekt dosegel svoj cilj in je zato gotovo vreden nadaljevanja, morda pa tudi posnemanja.

Ljudska zapuščina je skozi stoletja vse manj cenjena. Trenutni čas, gospodarstvo in tehnologija izpodrivajo etno svet. Otroci in mladostniki pa omotično tavajo pod urokom sodobne elektronike, ne da bi se zavedali, koliko dobrega so jim na prav tako nesnoven, a nekako veliko bolj oprijemljiv in trajen način zapustile babice, dedki, prababice, pradedki. Že v zgodnjem obdobju osnovne šole so nekateri otroci zasvojeni z virtualnim svetom. Kjerkoli sem obkrožena z ljudmi, tam je telefon. Otroci na avtobusnih postajah, družine na plažah, mladi par na večerji, na službenih konferencah, kjer naj bi bili zgledni učitelji. Kaj se dogaja? Vsi s telefoni.

Novodobni svet, ki pod pretvezo večje povezanosti celotnega sveta mastno služi predvsem na račun mladih, utaplja toplino med ljudmi.

Kot mlada učiteljica sem se na začetku službene poti spraševala, kaj je moj cilj. Preden sem kot učiteljica prvič vstopila v razred, sem si zadala, da se bom vedno držala treh svojih pravil: biti dosledna, na obrazu otrok opaziti, ko nas potrebujejo, in otroke naučiti ohranjati ljudsko glasbo. V eni izmed raziskav¹ sem zasledila, da ima najpomembnejšo vlogo pri ohranjanju ljudskega izročila ravno šola, ki daje poudarek predvsem ljudski pesmi. V raziskavi je bilo ugotovlje-

¹ Poročnik T. (2010): Poznavanje ljudskih pesmi in glasbil pri učencih 4. razredov in bodočih učiteljih razrednega pouka. Maribor: T. Poročnik, Diplomsko delo.

no, da sta šibki področji predvsem površno seznanjanje učencev z ljudskimi glasbami, najpogosteje kar s pomočjo fotografij, in preredko vključevanje ljudskih plesnih vsebin v pouk. Sama pa sem se spraševala, zakaj ni govora o pesmi kot temelju ljudske glasbe. Največjo uganko mi je predstavljalo vprašanje, kako mladim privzgojiti ljubezen do petja ljudske glasbe. Kar nekaj let sem potrebovala, da sem celostno zajadrala v osnovnošolski svet glasbe. Zato je tudi ideja o lastnih pesmaricah zorela kar nekaj časa.

Kot majhna deklica doma nisem bila deležna vsakodnevne prepevanja ljudskih pesmi, kljub temu da izhajam iz glasbene družine. Prav tako nisem bila ljubiteljica ljudskih pesmi, ko smo jih prepevali v osnovni šoli. Šele ko sem začela podrobneje prebirati učne načrte za glasbo, sem se začela zavedati, da brez temeljitega pristopa k naši dediščini ne bom izpolnila svojega poslanstva. Prvi dve leti poučevanja mi je bilo zelo težko, saj nisem vedela, kako učence motivirati za ljudsko glasbo. Odgovora na to vprašanje nisem našla niti v strokovnih knjigah niti v učiteljskih časopisih, pa tudi na številnih izobraževanjih ni bilo slišati recepta. Nato sem se lotila priredb ljudskih pesmi in tako so učenci z lastno improvizacijo prepoznali ljudsko glasbo kot zanimivo, ampak to ni bilo dovolj, da jo tudi vzljubijo. Naenkrat sem dobila idejo, kaj če bi uvedla pesmarico, ki bi jo po predhodno zastavljenih pravilih skozi vseh šest let sestavljali v celoto? Ideja, predstavljena v nadaljevanju, se je dokazala kot najboljša do sedaj.

Tako začnejo učenci v četrtem razredu osnovne šole prinašati male zvezke s trdimi platnicami, ki jih morajo skrbno hraniti do konca osnovne šole. Imamo pravila, ki se jih morajo držati vsi, saj so v nasprotnem primeru slabše ocenjeni. Na začetku pesmarice napišejo le svoje ime in prvo stran po svoje okrasijo, da bo pesmarica res njihova, edinstvena. Nato vedno prepisujejo pesmi točno po verzih, kot jih zapišem

v powerpoint predstavitev. Pišejo vedno na desno stran, v svoji najlepši pisavi. Po končanem prepisu jo morajo tudi smiselno ilustrirati. Slednje jim služi za lažje pomnjenje in priklic besedila. Zapise nato podkrepimo z analizo besedila, ritma, harmonije, dinamike. Improviziramo spremljavo in dodamo tudi ples.

Letošnje šolsko leto so glasbeno učilnico zapustili prvi devetošolci, katerih police doma krasijo pesmarice, ki so se ustvarjale od četrtega do devetega razreda. V vsaki od njih je zbranih preko petdeset slovenskih ljudskih pesmi. Da sem naredila dobro delo za otroke, zase in kulturno dediščino, pa potrjuje tudi to, da so učenci na koncu devetega razreda sami izrazili željo, da ocenim njihovo znanje iz petja pesmi iz pesmarice. Torej so bili pripravljeni na katerokoli pesem iz njihove/naše zbirke. Zavedam se, da potovanje po svetu ljudskega izročila ni bilo v užitek prav vsem otrokom. A očitno sem uspela vsaj večini skozi lastno videnje ljudske glasbe dokazati, da je vredno ohraniti delo naših prednikov. Kako že pravijo – da se učimo celo življenje? V času od ideje do letošnjega nastanka prvih pesmaric je zrastle tudi moje zavedanje bogastva in raznolikosti slovenske ljudske glasbe. Hvala mladim srcem, ki so mi naposled dala več, kot sem dala jaz njim.

